

Prierezová téma OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ.

Prierezové témy predstavujú vzdelávacie výzvy zvyrazňujúce sociálny kontext. Prostredníctvom nich sa naplňajú výzvy odrážajúce potreby, hodnoty a smerovanie života súčasnej spoločnosti.

Ciele prierezových tém môžu byť integrované prostredníctvom obsahu alebo aj metód do každého predmetu alebo oblasti vzdelávania a tiež mimovyučovacích aktivít. Zároveň sa prejavujú aj v celkovej kultúre školy.

Prierezová téma OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ (OSR) sa prelína celým vzdelávaním.

Jej cieľom je prispieť ku komplexnému osobnostnému rastu žiaka a rozvoju jeho životných zručností. Uplatňovaním tejto prierezovej témy sa vytvára prostredie pre podporu individuality a zdravého sebavedomia žiaka na jednej strane a rozvoj zmyslu pre spoločnosť založenej na rovnosti a tolerancii na druhej strane.

Cieľom jej uplatňovania je nasmerovať žiakov k:

- porozumeniu sebe a iným
- získavaniu pozitívneho postoja k sebe a druhým
- zvládaniu vlastného správania
- formovaniu dobrých medziľudských vzťahov v triede i mimo nej
- rozvíjaniu základných zručností komunikácie a vzájomnej spolupráce
- získaniu základných sociálnych zručností pre riešenie rôznych situácií
- akceptácii rôznych typov ľudí, názorov, prístupov k riešeniu problémov
- uplatňovaniu základných princípov zdravého životného štýlu a nerizikového správania v každodennom živote

Očakávaný výstup - profil:

Žiak

- chápe svoj telesný, psychologický a sociálny vývin a svoju jedinečnosť ako individuality
- dokáže vyhodnotiť etiku svojho správania a konania a posúdiť, čo je dobré a zlé, čo prejaví v regulácii svojho správania
- využíva nadobudnuté sociálne zručnosti v svojich rôznych životných situáciách
- uplatňuje svoje práva a snaží sa rešpektovať aj práva ostatných
- pozná svoj individuálny štýl učenia a dokáže ho využiť na rozvoj svojho vzdelanostného potenciálu
- vie pracovať ako aktívny člen skupiny a akceptuje pravidlá skupinovej práce
- uprednostňuje predchádzanie problémov a konfliktov alebo je pripravený nájsť možnosti ich vhodného riešenia
- uvedomuje si dôležitosť a nadobudol predpoklady pre uprednostňovanie zodpovedného prístupu k svojmu zdraviu a zdraviu iných ľudí

Základný obsah:

- faktory ovplyvňujúce telesný, psychologický a sociálny vývin
- spravodlivosť a rovnosť v spoločnosti
- mravné normy v správaní a myslení
- učebné štýly a dlhodobý cieľavedomý sebarozvoj
- práva, povinnosti, zodpovednosť v skupine, rôzne typy spolupráce, pravidlá
- faktory zdravého životného štýlu, prevencia problémového a rizikového správania

Prierezová téma osobnostný a sociálny rozvoj – význam

Prierezovou témou osobnostný a sociálny rozvoj sa napomáha rozvíjaniu ľudského potenciálu žiakov, poskytuje im základné podklady pre rozhodnutie k plnohodnotnému a zodpovednému životu. Znamená to nielen akademický rozvoj žiakov, ale aj rozvíjanie osobných a sociálnych spôsobilostí, ktoré spätne akademický rozvoj podporujú. Rozvíja u žiakov sebaopoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a sebazvedčovanie. Umožní žiakom rozmýšľať o sebe (sebareflexia), o svojom živote, vzťahoch s ľuďmi (reflexia), svojom živote a smerovaní. Orientuje ich uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných. Znalosti a zručnosti získané v rámci tejto prierezovej témy žiakom pomáhajú reagovať aj na morálne, sociálne a socio-kultúrne otázky. Pomáha žiakom udržať si maximum osobnostnej stability, pestovať si kvalitné medziľudské vzťahy, čeliť možným rizikám a starať sa o svoje psychosomatické zdravie.

Táto prierezová téma rozvíja sociálne zručnosti a etické predpoklady potrebné pre život a spoluprácu v aktuálnej skupine a tiež v širšom ľudskom spoločenstve. **Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k dobrej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi.**

Metódy realizácie

Prierezová téma osobnostný a sociálny rozvoj vytvára priestor pre uplatnenie medzipredmetových vzťahov a aktivizujúcich **participatívnych vyučovacích metód**, ako sú **projektová, kooperatívna a problémová metóda**. Môže sa napríklad realizovať **prostredníctvom modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód**, pričom pedagógovia môžu využívať i **pomoc iných odborníkov**.

Škola má **na výber viaceré formy jej realizácie - buď integrovane v rámci jednotlivých povinných predmetov alebo formou voliteľného predmetu. Veľmi prospešná je aj forma kurzu alebo iná cieleňá mimovyučovacia aktivita (aj triednická hodina).**

Dôležité však je, aby sa vždy realizovala prakticky, berúc do úvahy psychosociálne a vývinové charakteristiky žiakov a so zreteľom na ich aktuálne problémy a každodenný život. Kľúčovým výchovno-vzdelávacím momentom je rozvíjanie osobnostných a sociálnych kompetencií žiakov, tzn. že „**učivom**“ je tu **samotný žiak, resp. skupina žiakov (trieda) a interakcie medzi nimi v bežných každodenných situáciách. Tento fakt si vyžaduje od pedagóga cieleňý a citlivý prístup, vysokú dávku empatie a trpezlivosti.**

Príklady integrácie prierezovej témy OSR do vybraných vzdelávacích oblastí

Jazyk a komunikácia – rozvoj sociálnych zručností v oblasti komunikácie, verbálna a neverbálna komunikácia, komunikácia v každodennom živote, prezentácia

Ciele :

žiak dokáže

- primerane komunikovať v rôznorodých situáciách svojho života a brať do úvahy i špecifiká a význam neverbálnej komunikácie
- komunikovať v skupine – aktívne počúvať, prijímať a odovzdávať spätnú väzbu a adekvátne sa vyjadrovať
- prezentovať a prezentovať sa
- analyzovať vlastné komunikačné problémy a riešiť ich sám alebo s pomocou iných

Človek a spoločnosť – vnímanie samého seba, sebaopoznanie, sebareflexia, sebarozvoj, sebamotivácia, autoregulácia, psychohygiena, jedinec a skupina, jedinec a spoločnosť, komunikácia a medziľudské vzťahy, vzťah ku spoločnosti, zásady ľudského spolužitia,

jedinec a problémy spoločnosti (napr. ľudia v núdzi), sociálna spravodlivosť, sociálno-patologické javy v spoločnosti

Ciele:

žiak dokáže

- rozpoznať svoje silné a slabé stránky, stanoviť si ciele a priority v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami
- efektívne využívať svoj pracovný aj voľný čas, plánovať si aktuálne činnosti a uvažovať o plánoch do budúcnosti
- analyzovať obmedzujúce negatívne emócie (strach, tréma) a využiť nadobudnuté poznatky na ich prekonávanie
- akceptovať dôležitosť každej roly a presadenia sa v skupine a tiež prijať pravidlá práce v skupine
- cielene komunikovať, analyzovať komunikačné problémy, prijať obojsmerné zásady konštruktívnej kritiky (bez zraňovania) a konsenzu
- rozpoznávať nátlak skupiny a vlastné ohrozenie, odolávať tlaku skupiny, vyhľadať pomoc
- uvažovať o dôsledkoch vlastného správania a konania
- rozpoznať prejavy sociálneho násillia a nespravodlivosti
- formulovať problémy spojené so sociálno-patologickými javmi v spoločnosti a uprednostniť odmietavý postoj k nim vo svojom správaní

Človek a hodnoty – moje predstavy o hodnotách (dôležité, menej dôležité, nebezpečné pre mňa), ja a predsudky, podobnosti a odlišnosti ľudí, vzťahy medzi nimi, ja a moje potreby v rámci spoločnosti, môj vzťah k štúdiu, práca ako hodnota, plánovanie realistických cieľov, moje vlastné práva, moja spotreba (hospodárenie s peniazmi), svet práce a povolání

Ciele:

žiak dokáže :

- zvážiť svoje potreby, svoje silné a slabé stránky a možnosti svojho rozvoja
- rozmyšľať o sociálnych a morálnych dilemách a zaujať k nim postoj
- akceptovať stanovisko zodpovednosti širšej spoločnosti a seba samého ako spotrebiteľa za dopad na životné prostredie a iných ľudí
- uplatniť svoj rozpoznaný učebný štýl pri plánovaní a riadení svojho vlastného učenia
- vyhodnotiť svoje predstavy a želania o budúcom povolaní s reálnymi požiadavkami a prispôbiť tomu svoje rozhodnutia
- orientovať sa vo svete povolání
- uplatniť poznatky o svojich právach a práva iných, akceptovať inakosť a odlišné kultúry

Zdravie a pohyb – zdravý životný štýl, psychohygiena, odolnosť voči záťažovým situáciám

Ciele:

žiak dokáže

- vyhodnotiť primerané a neprimerané reakcie na záťažové situácie
- uprednostniť nadobudnuté zásady zdravého životného štýlu vo svojom správaní a konaní
- zvážiť význam rôznych relaxačných techník a podľa možností a potreby ich využívať
- uplatňovať získané životné zručnosti a prijaté pravidlá pri pohybových a športových činnostiach